

November 2014

AT HANDLE DEMOKRATIET BORT

HVORDAN CETAs REGLER OM INVESTORBESKYTTELSE TRUER ALMENVELLET I CANADA OGE EU

Resumé

Den 26. september, 2014, bekendtgjorde Canada og Den Europæiske Union (EU) konklusionen på mange års forhandlinger om en frihandelsaftale. Det er endt med en vidtrækkende aftale om økonomisk integration, CETA (The Comprehensive Economic and Trade Agreement). Aftalen indeholder investor-til-stat voldgift (investor-state dispute settlement - ISDS), der vil kunne udløse et boom af retssager, anlagt af store private virksomheder mod Canada, EU og individuelle medlemsstater i EU, og vil kunne komme til at udgøre en alvorlig hindring for regeringers bestræbelser på at beskytte borgerne og miljøet.

ISDS-ordningen giver udenlandske selskaber mulighed for direkte at lægge sag an mod værtslande ved private internationale domstole for at opnå kompensation for

sundheds- og miljømæssige, finansielle og andre interne foranstaltninger, som de mener underminerer deres rettigheder. Disse investor-stat retssager afgøres af private, der betales for hver sag, de påtager sig, og viser en klar tendens til at fortolke loven til fordel for investorerne.

ISDS kan forhindre regeringer i at handle i offentlighedens interesse, både direkte når et selskab lægger sag an mod en stat, og indirekte ved at regeringer afholder sig fra at tage bestemte lovmæssige initiativer af frygt for, at de kan udløses et sagsanlæg. Globalt har investorer udfordret lovgivning, som beskytter folkesundhed, så som antirygelovgivning, forbud mod giftstoffer og minedrift, krav om miljøvurderinger og regler vedrørende farligt affald, skatteforanstaltninger og økonomisk politik.

Vigtigste konklusioner:

- 1. Canadas erfaringer med North American Free Trade Agreement (NAFTA) illustrerer farerne ved investeringsvoldgiftssager.** Under NAFTA, er Canada blevet sagsøgt 35 gange, og har tabt eller måttet indgå forlig i seks sager. I alt har den canadiske regering måttet betale erstatninger til udenlandske investorer på over 171,5 millioner CAN dollars, eller ca. 1 mia. kroner. Igangværende investorfordringer udfordrer en lang række regeringstiltag, der påstås at formindske værdien af udenlandske investeringer - fra et stop for fracking og en tilknyttet tilbagekaldelse af olieboringstilladelser til en beslutning taget af canadiske domstole om at annullere patenter på medicin, der ikke var tilstrækkeligt nyskabende eller brugbare. For øjeblikket sagsøger udenlandske investorer den canadiske regering med krav om erstatning på adskillige milliarder dollars.
- 2. CETAs investorbeskyttelse vil formodentlig tildele udenlandske investorer endnu større rettigheder end NAFTA og øger dermed risikoen for, at udenlandske**

investorer vil anvende CETA til at hindre fremtidige regeringstiltag:

- a) Ved at beskytte investorernes såkaldte "legitime forventninger" under den bestemmelse om såkaldt "rimelig og ligeværdig behandling", risikerer man med CETA, at reglerne om investorers rettigheder får en meget bred betydning. Udenlandske investorer vil få en "ret" til stabile lovgivningsmæssige rammer. Dette kan give investorer et effektivt middel til at bekæmpe ændringer i regler af enhver art, også selv om disse implementeres på baggrund af ny viden eller et demokratisk valg.
- b) CETA vil kunne give udenlandske investorer flere rettigheder til at udfordre økonomiske regler end NAFTA, hvor de primært var begrænset til en banks (stadigt vidtrækkende) rettigheder til frit at føre værdier ind og ud af landet, og til at være beskyttet mod ekspropriation - et begreb som i en aftale af denne art har en meget bred betydning. CETA udvider deres rettigheder ved at inkludere meget elastiske begreber

såsom rimelig og retfærdig behandling, der truer med at lamme tilsynsmyndigheder, hvis opgave det er i særlige situationer at beskytte forbrugerne og det finansielle systems stabilitet.

3. Canadas risiko for at blive sagsøgt af banker, forsikringsselskaber og holdingselskaber vil blive væsentligt øget med CETA. Disse risici er tydelige, idet spekulative investorer, som er støttet af investeringsadvokater, i stadig højere grad benytter investeringsvoldgifter til at opnå indtægter ved at sagsøge regeringer, der befinder sig i en finansiell krise. I Canada er EUs investeringer i den finansielle sektor betydelige, hvilket vil give vidtrækkende rettigheder til at sagsøge under CETA.

4. CETA vil øge risikoen for, at EU og dets medlemsstater udfordres af canadiske investorer i sektorer inden for minedrift, olie- og gasudvinding. Canadiske investeringer i EU er betragtelige indenfor disse sektorer, og canadiske mineselskaber er allerede involveret i en række kontroversielle naturressourceprojekter i EU. Specialister inden for minedrift hylder CETA-aftalen som en "milepæl", der kan have "vidtrækkende konsekvenser for minearbejdere". Selskaber inden for minedrift samt olie- og gasudvinding rundt omkring i verden benytter sig i stadig højere grad af investeringsvoldgift.

5. Canadiske underselskaber af multinationale selskaber med hovedsæde i USA vil også kunne benytte CETA til at sagsøge europæiske regeringer, også selv om EU måtte beslutte ikke at indføre en tilsvarende ordning inden for aftalen om Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP), der i øjeblikket forhandles med USA. Dette er særligt bekymrende for europæere, idet selskaber fra USA dominerer den canadiske økonomi. EU-baserede underselskaber af udenlandske selskaber vil også have den samme ret til at udfordre tiltag i Canada.

6. Selskaber fra EU, Canada og USA er allerede blandt de hyppigste brugere af investerings-voldgiftprocedure, så der er al mulig grund til at forvente, at de vil anvende CETA til at begrænse statslige tiltag

i Canada og Europa. 53 % (eller 299) af alle kendte globale investor-stat konflikter blev ført af investorer fra EU. Investorer fra USA har registreret 22 % (eller 127) af alle kendte investor-stat sager. Canadiske investorer er den femte mest hyppige bruger af investerings-voldgiftsprocedure.

7. Modstand mod investor-stats bestemmelser i CETA vokser på begge sider af Atlanten blandt organisationer i civilsamfundet, fagforeninger og selv EU-medlemslande. Europakommissionen og den canadiske regering har, som svar, startet en vildledende propaganda indsats, der ved at fokusere på kosmetiske reformer søger at nedtone risikoen for investeringsvoldgift og aflede opmærksomheden fra systemets grundlæggende problemer.

8. "Reformerne", som Europakommissionen og den canadiske regering vil gennemføre af ISDS - i forhold til andre, eksisterende aftaler af samme art - kan ikke forhindre, at de misbruges af investorer og voldgiftsmænds. Tværtimod, CETA vil yderligere udvide omfanget af investeringsvoldgift, og derved udsætte EU, dets medlemslande og Canada for uforudsigelige og hidtil usete ansvarsrisici.

Der er ikke behov for at oprette en særlig retslig ordning til beskyttelse af udenlandske investorer i stabile retssystemer som EU og Canada. Nutidens multinationale selskaber er blandt de mest succesfulde og avancerede i verden, parate til at vurdere risikofaktorer og det forventede afkast ved denne risiko. Skulle risikoen være for stor, så er mulighederne så som almindelige domstole, private forsikringsordninger og eksisterende offentlige investeringsgarantier let tilgængelige.

At handle demokratiet bort opfordrer lovgiverne i Canada og EU til at forkaste bestemmelser om investeringsbeskyttelse i CETA og i fremtidige traktater, inklusive den kontroversielle EU-USA Transatlantiske frihandelsaftale (Transatlantic Trade and Investment Partnership) (TTIP) og Trans-Pacific Partnership (TPP).

Udgivet af Association Internationale de Techniciens, Experts et Chercheurs (Aitec), Chamber of Labour Vienna (AK Wien), Canadian Centre for Policy Alternatives (CCPA), Corporate Europe Observatory (CEO), The Council of Canadians, Canadian Union of Public Employees (CUPE), European Federation of Public Service Unions (EPSU), German NGO (Non-Governmental Organisation) Forum on Environment & Development, Friends of the Earth Europe (FoEE), PowerShift, Quaker Council for European Affairs, Quebec Network on Continental Integration (RQIC), Trade Justice Network (TJN), Transnational Institute (TNI), Transport & Environment (T&E)

Amsterdam/ Berlin/ Brussel/ Montreal/ Paris/ Ottawa/ Wien, november 2014